

# Wijkambities Zuidwest 2014 - 2018



**"Samen bouwen aan een leefbare en veilige wijk waar iedereen met plezier kan wonen, leren, spelen en werken"**

# Inhoudsopgave

|                                             |    |
|---------------------------------------------|----|
| Samenvatting                                | 3  |
| Hoofdstuk 1: Inleiding                      | 4  |
| Hoofdstuk 2: Huidige situatie van Zuidwest  | 5  |
| 2.1 Ontwikkelingen in Zuidwest              | 8  |
| 2.2 Toekomstverwachtingen                   | 9  |
| Hoofdstuk 3: Analyse van de wijk            | 11 |
| 3.1 Rivierenwijk                            | 11 |
| 3.2 Dichterswijk                            | 13 |
| 3.3 Kanaleneiland                           | 14 |
| 3.4 Transwijk                               | 15 |
| 3.5 Merwedekanaalzone                       | 16 |
| 3.6 Woonboulevard                           | 17 |
| 3.7 Conclusies                              | 18 |
| Hoofdstuk 4: Ambities voor de wijk Zuidwest | 19 |
| 4.1 Vreedzame Kinderzone Kanaleneiland      | 21 |
| 4.2 Leren, werken en wijk economie          | 22 |
| 4.3 Buurtaanpak Zuidwest                    | 23 |
| 4.3.1. Rivierenwijk Centraal                | 22 |
| 4.3.2. Dichterswijk Verdicht                | 23 |
| 4.3.3. Kanaleneiland Noord                  | 24 |
| Hoofdstuk 5: Vervolg                        | 26 |
| Bijlagen: Cijfers over de wijk 2013         | 27 |
| Colofon                                     | 28 |

# Samenvatting

De veelzijdigheid van de diverse wijken in Zuidwest en de ligging in de stad maken Zuidwest tot een dynamische wijk. Zuidwest is met zijn ruim 36.000 inwoners zowel sociaal als fysiek volop in ontwikkeling.

In het voorjaar van 2013 is de inwoners gevraagd wat zij belangrijk vinden voor hun wijk. Hieruit kwam het signaal dat heel Zuidwest vraagt om 'schoon, heel, veilig' en 'prettig samenleven'. Dit is de 'basiskwaliteit' die inwoners verwachten van hun directe leefomgeving. Hiernaast vraagt men om specifieke aandacht voor sociaaleconomische kwetsbare situaties van gezinnen in bepaalde straten en buurten. Al de ontwikkelingen in "Zorg en Welzijn" zijn daarom belangrijk om actief te volgen.

Tegelijkertijd groeit het aantal (gezamenlijke) initiatieven van mensen voor de eigen directe werk- en woonomgeving in Zuidwest. Het is een uitdaging om dit organiserend vermogen de komende jaren zo goed mogelijk tot uiting te laten komen. Dit vereist een andere rol van gemeente en professionals in de wijk.

Vanuit de vraagstelling 'Wat is onze gezamenlijke agenda' en 'Hoe kunnen we dit organiserend vermogen in de wijk zo goed mogelijk benutten', komen we tot drie belangrijke ambities voor Zuidwest. Deze speerpunten zijn:

## 1. Vreedzame Kinderzone Kanaleneiland

Mogelijkheden bieden aan kinderen van 0 jaar tot zelfstandigheid om zichzelf –met behulp van ouders en professionals– zo goed mogelijk te kunnen ontwikkelen.

## 2. Leren, werken en wijk economie

Het versterken van de sociale weerbaarheid van wijkbewoners in een sociaaleconomisch kwetsbare situatie en het verbinden van hun eigen kracht met de economische vitaliteit van de wijk.

## 3. Buurtaanpak Zuidwest

Een op de buurt afgestemde aanpak voor Rivierenwijk, Dichterswijk en Kanaleneiland Noord, waarbij direct concrete ideeën en opgaven worden uitgevoerd.

### o Rivierenwijk Centraal

Een met de buurt afgestemde gezamenlijke inzet gericht op meer verbinding tussen de mensen onderling in Rivierenwijk

### o Dichterswijk verdicht

Vanuit het perspectief van bewoners en ondernemers in samenhang kijken naar de verschillende beoogde fysieke gebieds- en infrastructurele ontwikkelingen in en rondom de Dichterswijk

### o Kanaleneiland Noord

Een samenhangende en gerichte buurtaanpak met een goede balans in fysieke – en sociaal-economische ontwikkeling en beheer

Op basis van de geformuleerde concept-Wijkambities zijn wij een tweede Wijkdialoog aangegaan waar wij gevraagd hebben om commitment op de geformuleerde wijkambities – en verdere invulling van de speerpunten. Op moment van schrijven (21 oktober 2013) hebben wij de wijkdialoog Rivierenwijk Centraal gehad en staan de overige in planning voor het eind van het jaar. De dialogen geven verder richting aan de gezamenlijke uitwerking van de geformuleerde speerpunten voor Zuidwest.

# 1 Inleiding

We werken als gemeente Utrecht samen met bewoners, woningcorporaties, politie, welzijnsinstellingen, bedrijven, zelfstandige ondernemers en vele vrijwilligersorganisaties aan een vitale en veilige woon-, werk-, en leefomgeving in Zuidwest. Wijkgericht werken is voor ons een manier van samenwerken. Samenwerken afgestemd op de behoeften van wijken, – door bewoners en organisaties waar nodig te ondersteunen en met elkaar te verbinden en – binnen de gemeentelijke organisatie. Door deze inzet beogen wij mensen meer invloed te geven op de beleidsvoorbereiding en –uitvoering ter verbetering van de kwaliteit van hun eigen werk- en leefomgeving.

De wijkambities vormen voor de gemeente, wijkpartners en (actieve) bewoners en ondernemers een richtinggevend kader voor de gezamenlijke inzet in de wijk. Elke vier jaar (collegeperiode) worden 'wijkambities' opgesteld waarin staat wat de wijk het meest van belang vindt voor de komende jaren.

In de periode april en mei 2013 is in alle tien Utrechtse wijken een onderzoek uitgevoerd via het digitale bewonerspanel. Ook zijn in alle wijken wijkdialogen en netwerkgesprekken georganiseerd. Via de gemeentelijke website van de wijk konden mensen ook hun mening geven. Bewoners, ondernemers en de wijkraad zijn uitgenodigd om hun mening te geven over de problemen en kansen in de wijk en de prioriteiten voor de komende jaren.

De wijkambitie is tot stand gekomen op basis van cijfers (WijkWijzer 2013, concept-monitor Krachtwijken, WistUData) digitale raadplegingen via bewonerspanel en "Onze wijk/Wijkwebsite", beleids- en wijkkennis van de gemeente (vakafdelingen en wijkbureau), wijkraadplegingen van de wijkraad en gesprekken met bewoners en professionals. Deze inzichten zijn vertaald in ambities. Tijdens de wijkdialoog is deze analyse en zijn de ambities met de mensen uit de wijk besproken.

In de wijk Zuidwest is op 22 mei 2013 deze wijkdialoog georganiseerd. Voor de wijken (Kanaleneiland, Transwijk, Merwedekanaalzone, Woonboulevard, Rivierenwijk en Dichterswijk) hebben de daar aanwezigen aangegeven wat belangrijke thema's zijn voor de wijk. Op de wijkdialoog Zuidwest waren meer dan vijftig mensen aanwezig.

De "tweede wijkdialogen" organiseren we per speerpunt. Op moment van schrijven (17 oktober 2013) is op 26 september de wijkdialoog Rivierenwijk Centraal geweest en zullen de anderen (Dichterswijk Verdicht en Kanaleneiland-Transwijk) nog voor het eind van het jaar volgen.

Ondanks of wellicht dankzij de economische crisis zien we toenemend aantal initiatieven van mensen die zich willen inzetten voor hun directe werk- en woonomgeving. Het is een enorme uitdaging dit organiserend vermogen de komende jaren zo goed mogelijk tot uiting te laten komen. Dit vereist een andere rol van gemeente en professionals in de wijk.

## 2 Huidige situatie van Zuidwest

*In dit hoofdstuk beschrijven we wat Zuidwest als wijk typeert, we schetsen een beeld van de afzonderlijke wijken, we schetsen de ontwikkelingen op hoofdlijnen en schetsen globaal enkele toekomstverwachtingen. Samen vormt dit het beeld van de huidige situatie van de wijk.*

Zuidwest typeert zich door de grote diversiteit van de afzonderlijke wijken <sup>1</sup>. De wijk Zuidwest bestaat uit de wijken Rivierenwijk, Dichterswijk, Kanaleneiland en Transwijk en kent ook 2 belangrijke "werklocaties": het bedrijfengebied Kanaleneiland (inclusief Woonboulevard) en de Merwedekanaalzone (het gebied tussen het Merwedekanaal en de Europalaan / Overste den Oudenlaan).



Zuidwest typeert zich ook in de combinatie van haar kracht en kwetsbaarheid. Enerzijds de enorme maatschappelijke en economische kracht (dichtbij het centrum / naast station & spoor / naast A12 / veel en diverse werkgelegenheid / veel aanbod van middelbaar beroepsonderwijs / veel voorzieningen / stadspark Transwijk / Amsterdam Rijnkanaal- ARK-zone Kanaleneiland ) maar anderzijds maatschappelijke opgaven die structureel extra aandacht noodzakelijk maakt. Zo is Kanaleneiland ondanks ontwikkelingen nog steeds een sociaaleconomisch zeer kwetsbare wijk / maar er zijn ook buurten in de Rivierenwijk die om extra aandacht vragen. De ruim 36.000 inwoners in de diverse wijken in Zuidwest, de locatie in de stad, de economische kracht met daardoor het aanbod van veel werkgelegenheid en gecombineerd met veel onderwijs, voorzieningen en evenementen maken Zuidwest tot een dynamische wijk die volop in ontwikkeling is en waar veel mensen dagelijks naar toe komen.

In de bijlage is op basis van de beschikbare "Wijkwijzer 2013" en "monitor Krachtwijken" een nader beeld geschetst van de wijk. Het is wenselijk dat deze cijfers, zo actueel mogelijk, ook op subwijkniveau beschikbaar

<sup>1</sup> Het begrip "Wijk" is gekoppeld aan geheel Zuidwest wat in feite een stadsdeel is. Bij de "subwijken" benutten wij het begrip wijk gekoppeld aan de naam van de desbetreffende wijk. Wanneer we het bij de subwijken hebben over een integrale gerichte interventies dan hanteren we het begrip "buurtaanpak".

komen.

### **Rivierenwijk**

Eind jaren 20 van de vorige eeuw verschenen Rivierenwijk en Dichterswijk als nieuwe woonwijken. Het ideaal toen waren eengezinswoningen met tuin, de gemeente wilde etagewoningen zoveel mogelijk vermijden. Rivierenwijk is net na 1918 gebouwd. De eerste reeks woningen stond tussen de Waal- en Maasstraat. In de jaren 20 volgden rijen woningen tussen de Waalstraat en de Balijelaan. De wijk was bedoeld voor "geschoolde arbeiders, ambtenaren en spoorwegpersoneel". Midden jaren 70 startte de noodzakelijke stadsvernieuwing met sloop/nieuwbouw (van Dommelstraat tot Dollardstraat) en renovatie (van Maasplein tot Schipbeekstraat e.o.) van vooral het sociale woningbezit van gemeente en corporaties, maar ook particuliere woningverbetering kreeg in de 90-er jaren een forse impuls. Bij een aantal ingrepen (zoals Dollardstraat, Roerplein en Rijnlaan) is deels koop teruggebouwd t.b.v. een meer gedifferentieerd woningaanbod. Koopwoningen werden ook gebouwd op herontwikkelingslocaties als het Vondelparc en de Lekstraat. Ook aan de openbare ruimte werd aandacht besteed, met de aanleg van de nieuwe Amerhof en het Maasplein. Maar de ingrepen hebben helaas niet geleid tot het vervullen van de langgekoesterde en levende wens tot meer groen en openbare ruimte. De afronding van 40 jaar stadsvernieuwing en herstructurering is aanstaande, want na de recente oplevering van de nieuwbouw Noordzeestraat e.o. is met de Reitdiepstraat het laatste sloop/nieuwbouwtraject rond 2015 in zicht. De Rivierenwijk is nu, als een dorp in de stad, een gevarieerde wijk, zowel in bouw als in bevolking, met op sociaaleconomisch vlak weinig specifieke problemen. De Rijnlaan biedt een belangrijke winkelvoorziening voor de wijk. De bevolkingsopbouw komt over het algemeen overeen met het stedelijke gemiddelde. Met het gerealiseerde bedrijfsverzamelgebouw en nieuwe huisvesting van ROC en XL en voldoende aanbod voor het basisonderwijs biedt de wijk ook voldoende voorzieningen op die vlakken. Een bijzonderheid tot slot is veelgeprezen zelfbeheer door bewoners van Buurthuis de Jutter.

### **Dichterswijk**

De Dichterswijk kennen we nu als een binnenstedelijk gebied, waar vroeger langs de Croeselaan en Vondellaan vooral boerderijen en tuinderijen te vinden waren. Later vervulde de aanwezigheid van Defensie en de opkomst en ontwikkeling van de Jaarbeurs een belangrijke rol, verdween de Veemarkt en vertrok de veiling met aanliggende grossierderijen. Rond 1930 werden de Da Costakade, de Hubert Pootstraat en de Asselijnstraat aangelegd. Dichterswijk grenst direct aan het centrum en kenmerkt zich nu door de combinatie van stedelijke functies en stedelijk wonen, vooral als gevolg van de herstructurering van Dichterswijk-West in de afgelopen 20 jaar. Tussen de Croeselaan en het Merwedekanaal, tussen Jaarbeurs en Balijelaan, wordt vanaf de 90-er jaren nog steeds gebouwd aan een compleet nieuwe stadswijk op dit voormalige veiling(haven)terrein: Parkhaven. De Parkhaven is een prachtige locatie aan het Merwedekanaal met enkele horecavoorzieningen, de herstelde haven met ligplaats voor historische schepen en de "Utrechters". Bo-Rent en "Royco" zijn de laatst overgebleven bedrijven en zullen in de toekomst plaatsmaken voor woningbouw conform het masterplan. Inmiddels zijn de effecten van de binnenstedelijke herontwikkeling, de (uitvoering) van verkeers- en vervoersplannen en de ontwikkeling van het stationsgebied rondom de wijk steeds meer zichtbaar. Dit legt een extra druk op het gebruik van de openbare ruimte.

### **Kanaleneiland**

Kanaleneiland en Transwijk zijn hoofdzakelijk gebouwd in de jaren zestig, als onderdeel van de grootschalige uitbreiding van de stad en gemeente Utrecht in die tijd. Een ruim opgezette wijk met veel (groen)voorzieningen en (middel) hoogbouw. Kenmerkend voor Kanaleneiland zijn de portiekflats met vier woonlagen en het hoge aandeel sociale huurwoningen. Een strikte scheiding tussen wonen, werken, recreatie en verkeer was beoogd. Het doorgaand verkeer werd zoveel mogelijk om de wijk heen geleid. De woongebieden werden van elkaar gescheiden door forse groen- en sportvoorzieningen. Samen met de bouw van bedrijventerreinen aan de rand van de wijk, een groot winkelcentrum, eigen scholen, bejaardenwoningen en een kerk zou Kanaleneiland een stad op zich moeten vormen waar de bewoners hun hele leven konden blijven wonen. De wijk heeft in de jaren '70 en '80 grote (maatschappelijke) veranderingen doorgemaakt door instroom van nieuwe bewoners, op de laatste 'open plekken' en opgeheven kerklocaties werden woningen gebouwd, er was ook toenemend achterstallig onderhoud van de woningen, voorzieningen en openbare ruimte. In sociaaleconomisch opzicht werd Kanaleneiland binnen Utrecht een zeer zwakke subwijk. Tegelijkertijd kwamen de leefbaarheid en veiligheid in de wijk nog meer onder druk te staan. Er was sprake van veel (jongeren) overlast en criminaliteit. De aanvankelijke bewondering voor Kanaleneiland ("Rozeneiland") had plaats gemaakt voor een negatief imago. Eind jaren '90 zagen de gemeente en de corporaties in dat de wijk niet meer voldeed aan de eisen van de 21e

eeuw en startten met plannen voor een grootschalige wijkverbetering. Voor Kanaleneiland zijn nu drie gebiedsplannen (Noord-Centrum-Zuid) "in uitvoering", waarbij de ontwikkeling in Kanaleneiland-Centrum, de ARK-zone en diverse speelvoorzieningen het meest zichtbaar zijn. De renovatie in Zuid is in 2012 gestart. Met deze gezamenlijke inzet van bewoners, instellingen, corporaties en gemeente is de negatieve spiraal doorbroken en is er weer vertrouwen ontstaan. Met het Wijkactieplan "Kanaleneiland Leert" en de herstructurering en renovatie van grote delen van de wijk toont Kanaleneiland nu steeds meer een nieuw gezicht.

#### Blijvende sociale kwetsbaarheid subwijk Kanaleneiland

Echter wanneer we de cijfers van Kanaleneiland als 1 van de 35 subwijken vergelijken met de rest van de stad dan zien we dat Kanaleneiland nog steeds een zeer kwetsbare wijk is. Dit komt ondermeer tot uiting in de positie op de volgende thema's:

| Omschrijving                                                            | Positie                                 |
|-------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|
| % meergezinswoningen                                                    | 86% – 2                                 |
| Rapportcijfer voor de woning                                            | 6,6 – laagste                           |
| Aantal geregistreerde misdrijven                                        | 6                                       |
| Aandeel bewoners dat zich onveilig voelt                                | 51% hoogste                             |
| Aandeel bewoners met betaald werk                                       | 44% op één na laagste                   |
| Aandeel bewoners met lage opleiding                                     | 39% – 5 <sup>de</sup>                   |
| Gemiddeld besteedbaar huishoudeninkomen                                 | 25.000,- laagste met 2 andere subwijken |
| Aandeel bewoners dat niet goed kan rondkomen                            | 16% – 2 <sup>de</sup>                   |
| Rapportcijfer Staat van de openbare ruimte                              | 5,8 – 3 <sup>de</sup> laagste           |
| Algemeen buurtoordeel                                                   | 4,9 – laagste                           |
| Aandeel bewoners dat buurt onprettig ervaart                            | 40% – hoogste                           |
| Rapportcijfer Bewoners die aangeven matig/slechte gezondheid te ervaren | 27% – 3 <sup>de</sup> hoogste           |
| Rapportcijfer Persoonlijk welbevinden                                   | 7,3 – 3 <sup>de</sup> laagste           |
| Maatschappelijk welbevinden                                             | 6,5 – laagste                           |

(gegevens uit "WistUdata – diverse gegevens op subwijkniveau uit Inwonersenquête 2011)

#### **Transwijk**

Transwijk is voor een groot gedeelte uit dezelfde bouwperiode, maar kent ook diverse locaties die eind jaren '80 (Welgelegen, Adm. Helfrichlaan) en in 2003 (De Buitenplaats) zijn bebouwd. Door een meer gedifferentieerd aanbod (zowel koop als -sociale- huur en typologie) van woningen en voorzieningen heeft de subwijk haar eigen kracht behouden en ontwikkeld. Opvallend zijn de complexen eengezinswoningen van Mitros aan weerszijden van de Koningin Wilhelminalaan en de nieuwbouw de Buitenplaats nabij één van de grootste stadsparken in Utrecht: Park Transwijk. Het park is tussen 2003 en 2006 flink opgeknapt en heeft naast een evenemententerrein een prachtig Natuur- en Milieucentrum Eilandsteede. Kenmerkend voor Transwijk-Noord is een groot voorzieningencluster (onderwijs/sport) in en rond Nieuw Welgelegen. Transwijk kent verder diverse woon- zorgvoorzieningen voor ouderen, waarbij het recent gebouwde Woonzorgcentrum Parc Transwijk de wijk een nieuw gezicht geeft. De oostkant van de wijk (Merwedekanaalzone) is een bedrijventerrein waar aan de Europalaan ook de prostitutiezone is gelegen.

#### **De Merwedekanaalzone en Woonboulevard.**

In de Merwedekanaalzone bevinden zich nog steeds veel bedrijven omdat de Merwedekanaalzone oorspronkelijk aan de rand van de stad lag en bedrijven zich er vestigden. Met de komst van Leidsche Rijn ligt de Merwedekanaalzone nu centraal in de stad. De geplande ontwikkelingen in het Stationsgebied, de HOV-assen en de herstructurering van met name het centrumgebied in Kanaleneiland hebben hun invloed op de Merwedekanaalzone. Het is nu een redelijk extensief gebied dat gezien zijn ligging vraagt om verandering en intensivering. Afgelopen jaren zijn er diverse particuliere maar ook gemeentelijke initiatieven ontstaan die een bijdrage leveren aan de gewenste transformatie. Het gebied is "organisch" in ontwikkeling naar een aantrekkelijk binnenstedelijk woon- en werkomgeving. De zone vormt nu op veel plekken een barrière in de stad tussen wijken. Het is de opgave om de barrièrewerking van de Merwedekanaalzone om te buigen naar verbindingzone tussen Rivieren-/Dichterswijk en Kanaleneiland/Transwijk. Het gebied ten noorden van de Koningin Wilhelminalaan, begrensd door het Merwedekanaal, M.A. Tellegenlaan en Overste den Oudenlaan, wordt als

eerste ontwikkeld onder de naam Merwedekanaalzone Deelgebied 4, ook wel het defensieterrein. De gerestaureerde Villa Jongerius ligt in dit gebied. Daarna volgt de ontwikkeling van het gebied ten zuiden van de Koningin Wilhelminalaan, waar het OPG complex deel van uit maakt, Merwedekanaalzone Deelgebied 5. In 'afwachting' van deze beoogde ontwikkelingen, die in 2005 in een ruimtelijke visie zijn geschetst, ontwikkelt het OPG-terrein zich nu tot een centrum van creatief ondernemerschap. Aan het Europaplein is in 2009 de City Campus MAX al opgeleverd en er liggen plannen voor woningbouw naast deze woontorens (Startblok). Op en rond het Merwedekanaal bevinden zich ook veel partijen (woonbootbewoners / roeiverenigingen) die er belang bij hebben dat het kanaal goed bevaarbaar blijft. De Kanaalweg zelf is een intensieve fiets-verkeersroute. De Merwedekanaalzone loopt ten zuiden van de Beneluxlaan en langs de Europalaan door. Een gemengd gebied, waar zowel kantoren, bedrijfsruimte als detailhandel wordt aangetroffen. De gebruikers van de kantoren zijn overwegend uit de zakelijke dienstverlening afkomstig. In de huidige economische conjunctuur met een verruimde kantorenmarkt staat het bedrijventerrein "Kanaleneiland" als zakelijke vestigingslocatie onder druk, maar de leegstand van kantoorgebouwen volgt in mindere mate de landelijke trend. Het vertrek van bedrijven naar de nieuwe kantoorlocatie Papendorp is hier ook debet aan. Toch is het vestigingsklimaat nog steeds heel aantrekkelijk. Dit blijkt uit initiatieven van particulieren voor mogelijk een hotel aan de Winthontlaan en de ontwikkeling van de Woonboulevard ten westen van de Europalaan. Deze Woonboulevard Utrecht is als grootste woonboulevard van Nederland, met alle grote woonwinkels dicht bij elkaar, ondanks de huidige marktomstandigheden één van de best renderende woonboulevards van Nederland.

## 2.1 Ontwikkelingen in Zuidwest

Wanneer we (vanuit de monitorgegevens en signalen) kijken naar Zuidwest dan zien we een positieve ontwikkeling. Het buurtoordeel over Zuidwest laat de laatste jaren een stijgende lijn zien. In de "Wijkwijzer 2013" wordt Zuidwest als geheel als volgt getypeerd:

"Wanneer we de ontwikkeling in de wijken in de afgelopen vier jaar op 17 indicatoren vergelijken met de ontwikkeling in heel Utrecht, valt de wijk Zuidwest het meest in positieve zin op. In Zuidwest is de ontwikkeling op sociaaleconomisch vlak en op het gebied van veiligheid overwegend positiever dan stedelijk. Opvallend zijn hierbij vooral de relatief snelle afname van het aandeel werkzoekenden (totaal en 15-26 jaar), de overlast door jongeren en het aantal woninginbraken. Ook wat betreft tevredenheid over sportvoorzieningen en parkeergelegenheid voor de fiets zien we in Zuidwest een positievere ontwikkeling dan stedelijk."

Toch zijn het algemene buurtoordeel en de sociale cohesie in Zuidwest nog steeds minder positief dan stedelijk. Verkeersproblematiek in ruime zin (inclusief verkeersoverlast), vervuiling en beheer openbare ruimte en jeugdproblematiek (overlast) zijn belangrijke punten voor bewoners in hun directe leefomgeving. Dit blijkt zowel uit de cijfers als in de gesprekken die we met bewoners hebben. Deze (toenemende) vraag om aandacht voor "schoon, heel, veilig" en "prettig samenleven" vraagt om voortdurende aandacht. Het is een belangrijke basis om met mensen in gesprek te komen. In gesprek over de vraag, wat gaat goed en wat kan beter? Wat is daarbij onze gezamenlijke agenda? Welke vragen en initiatieven zijn er die we met elkaar kunnen verbinden?

### Trendbreuk in sociaal- economische ontwikkeling in Kanaleneiland

Vanuit het geschetste beeld van de positieve ontwikkeling in Zuidwest zoomen we nu verder in op "Kanaleneiland-Transwijk". We doen dit omdat we de ontwikkeling van dit deel van de wijk vanuit de Krachtwijkaanpak nauwgezet volgen. Op basis van de cijfers van de monitor Krachtwijken 2013 zien we over de afgelopen vijf jaar over het algemeen op alle indicatoren een positieve ontwikkeling. Ook in de laatste twee jaar zien we een positieve ontwikkeling op aspecten als buurtoordeel, sociale infrastructuur, wonen, veiligheid en gezondheid.

Echter, een opvallend punt is wel dat er een "trendbreuk" te zien is in de positieve ontwikkeling op het sociaaleconomisch vlak in Kanaleneiland/Transwijk. Dit uit zich in de thema's "Leren en opvoeden" en "Werken en Inkomen" waar enkele cijfers nu een negatieve ontwikkeling laten zien (zie bijlage). Wanneer we nog verder inzoomen op alleen de subwijk Kanaleneiland dan wordt dit beeld wellicht nog scherper. Recente cijfers voor alleen Kanaleneiland hebben we nu niet beschikbaar – een nadere analyse is gewenst. Dit gecombineerd met het feit dat de subwijk Kanaleneiland een zeer kwetsbare wijk is (zie hiervoor) onderstreept de noodzaak Kanaleneiland als gehele wijk die extra aandacht te blijven geven die het nu krijgt.

## 2.2 Toekomstverwachtingen

Bij het beschrijven van de ontwikkelingen in Zuidwest gaat het juist ook om toekomstverwachtingen. Deze zijn moeilijk te duiden. Gezien de aard van de economische crisis, de grote veranderingen op het gebied van zorg en welzijn, de veranderingen in de rol van corporaties en gemeente staan "de bestaande verhoudingen" behoorlijk onder druk. Dit betekent het vaak met elkaar opnieuw kijken waar staan we voor? We benoemen hier een aantal ontwikkelingen / signalen die we krijgen van professionals en bewoners.

### *Sociaaleconomisch*

De gevolgen van de transitie binnen onder andere het domein van welzijn en de decentralisaties van (Jeugd-) zorg zullen gevolgen hebben voor de stad en haar inwoners. Deze veranderingen komen aan bod in de nieuwe kaders – die volop in ontwikkeling zijn – zoals "Vernieuwend Welzijn", "Zorg voor Jeugd" en "Meedoen naar Vermogen". De Raad heeft deze kaders vastgesteld en tegelijkertijd daarin aangegeven dat de uitwerking daarvan een lerend proces zal zijn. De uitvoeringsnota's zijn in ontwikkeling en zullen begin 2014 worden vastgesteld.

Deze ontwikkelingen grijpt de gemeente aan om de kwaliteit van de sociale zorg in de stad te verbeteren en efficiënter te organiseren. De ambitie in Utrecht is, dat ook kwetsbare inwoners de kans krijgen hun toekomst meer in eigen handen te nemen, mee te doen en zich te ontwikkelen. We moeten alert zijn in een situatie dat er nu juist in delen van de wijk de sociaaleconomische situatie van mensen moeilijker wordt. De kennis vanuit het netwerk van actieve bewoners en professionals zullen we benutten om tot een zo gericht mogelijke uitvoering te komen. Start van buurtteams Sociaal en – jeugd in Kanaleneiland-Zuid voor het eind van 2013 zal hierin belangrijk zijn. Vanuit het professionele netwerk worden over deze ontwikkeling ook zorgen / aandachtspunten geuit:

- o van bewoners wordt grote zelfredzaamheid verwacht, 'eigen kracht' (Kwetsbare bewoners moeten kunnen rekenen op ondersteuning van minder kwetsbare bewoners). Is dit realistisch?
- o door bezuinigingen grote druk op 'eigen netwerk' van patiënten (naaste familie/ kennissen/ burens, mantelzorgers).
- o patiënten zullen zich meer tot de huisarts gaan richten.
- o nieuwe start Welzijn en mogelijke start buurtteam jeugd / – ouderen, diverse organisaties midden in reorganisatie daardoor verandering van bekende structuren – minder inzet fte – andere gezichten, terwijl (intensieve) samenwerking gewenst is.
- o veranderingen in zorg en welzijn geven stress (zowel voor bewoners als ook voor professionals); vaste contacten en vaste 'wegen' dreigen te verdwijnen en bestaande netwerken staan onder druk.
- o door crisis, werkloosheid, financiële problemen worden steeds meer bewoners zorgmijndend vanwege de kosten en zoeken pas in laat stadium hulp/ zorg/ ondersteuning. De specialistische zorg die dan nodig is, is juist veel duurder.
- o vanuit verschillende beleidsvelden en met verschillende doelstellingen en belangen is het sociale domein zeer sterk aan het veranderen. Vanuit elke hoek is er een eigen stip op de horizon. Is er voldoende ook voor het samenkomen/ de samenhang der stippen?

Om deze zorgen / aandachtspunten met elkaar te delen organiseren we 31 oktober de derde zogenaamde "Schakelbijeenkomst" waarin professionals hierover verder met elkaar in gesprek gaan. Ook met bewoners uit de wijk zal hierover het gesprek gezocht worden.

### *Fysiek*

Door de veranderende ligging van Zuidwest (centraal in de stad door de komst van Leidsche Rijn en direct verbonden met de stedelijke ontwikkelingen in en rond het Stationsgebied), de aandacht die er sinds eind 2007 extra nodig is voor Kanaleneiland en de gevolgen van de economische crisis is Zuidwest volop in ontwikkeling. Tegelijkertijd zien we juist nu veel nieuwe initiatieven van mensen. Deze veranderde positie van de wijk in de stad betekent nogal wat:

- o Bedrijven en instanties verhuizen – bewoners blijven juist langer in hun huidige woning
- o Gebieden veranderen qua karakter
- o Veel stedelijke, regionale of landelijke infrastructuur aangelegd

In 2007 werd steeds meer duidelijk dat er voor Kanaleneiland extra aandacht nodig was. Het werd een krachtwijk waarbij op tal van fronten in het fysieke domein extra is ingezet. Deze ontwikkeling is nog volop gaande met de uitvoering van de gebiedsplannen in Kanaleneiland noord, – centrum en – zuid.

Sinds het ontstaan van de financiële crisis zijn allerlei veranderingen gaande die van invloed zijn op de ontwikkeling van de wijk. Zoals:

- o Afnemen van financiële middelen die beschikbaar zijn of komen om te investeren in de wijk;
- o Moeilijk haalbaar krijgen van plannen onder andere door beperking investeringsmogelijkheden en nemen van minder risico's door corporaties en ontwikkelaars;
- o Stagnerende woningmarkt (met name hypotheekverstrekking);
- o Feit dat Utrecht de komende jaren nog bepaalde woningbouwprogramma's wil zoals onder andere studentenhuysvesting en beleggers-huur en geen of zeer beperkt koopappartementen;
- o De corporaties die door veranderend rijksbeleid mogelijk een meer beperkte rol krijgen

Bewoners vanuit Kanaleneiland die zich zorgen maken om deze ontwikkeling hebben eind september hierover zelf een dialoog georganiseerd.

### *Veiligheid*

Het gaat goed met de veiligheidscijfers in Zuidwest. Het totale aantal misdrijven is in 2012 gedaald met 13 % ten opzichte van 2011. Ook het eerste kwartaal van 2013 blijven de cijfers zich gunstig ontwikkelen. Toch zien we een aantal zorgelijke ontwikkelingen die er toe kunnen leiden dat de leefbaarheid en veiligheid in de wijk en met name in Kanaleneiland weer onder druk komen te staan:

- o Toename psychiatrische problematiek en daaraan gerelateerde woonoverlast;
- o Door de bezuinigingen op zorg en welzijn zijn mensen met problemen steeds vaker en langer op zichzelf aangewezen.
- o Intolerantie naar bewoners met andere levensstijl.
- o Toename drugs dealen (hard + soft) in Kanaleneiland en Rivierenwijk.
- o Uitstel renovatie en nieuwbouw, verwaarloosde complexen zijn vandalisme- en inbraak gevoelig.
- o Toename van problemen bij specifieke groep Marokkaanse meiden

We kunnen deze ontwikkelingen nog niet staven met cijfers, maar gaan af op bevindingen van politie en signalen die we krijgen van partners en bewoners in de wijk. Regelmatig gaan wij met mensen hierover in gesprek tijdens buurtgerichte bijeenkomsten of thematische netwerk ontmoetingen.

# 3 Analyse van Zuidwest

*In dit hoofdstuk maken we een nadere analyse op basis van de beschikbare gegevens, signalen en meningen. We willen eerst weten waar we nu staan met de wijk ? Wat gaat goed en wat kan er beter in Zuidwest ? Wat zijn de kansen en de krachten die de gemeente samen met alle wijkpartijen en bewoners en ondernemers (meer) kunnen benutten voor een sociaaleconomisch krachtige, leefbare en veilige wijk ?*

Dé wijk Zuidwest, als een homogene wijk, bestaat niet. Het is dan ook van belang om op de afzonderlijke wijken in te zoomen.

## Leeswijzer

De teksten per wijk zijn als volgt opgebouwd:

- o eerst worden de belangrijkste punten benoemd die door bewoners in de Wijkdialoog naar voren zijn gebracht
- o daarna volgt de SWOT-analyse per wijk (sterk – zwak – bedreiging – kans)
- o vervolgens de reactie van bewoners hierop in de wijkdialoog
- o dan een korte analyse op basis van deze input
- o als laatste verwoorden we de belangrijkste vraagstukken

## 3.1 Rivierenwijk

Bewoners uit Rivierenwijk willen aanpak van de verkeersoverlast (toezicht). De mogelijkheden voor ondernemers moeten vergroot worden. Meer groen. Voorzieningen en aanbod voor ouderen moeten blijven. Er moet aandacht komen voor de jeugd (op straat). Men wil behoud van de goede sfeer en de prettige woonomgeving in de wijk.

### Sterke punten

- Sterke betrokkenheid bewoners (De nieuwe Jutter, de Zandloper).
- Buurtbinding.
- Gevarieerde woningvoorraad.
- Kwalitatief goede woningen.
- Gemengde bevolkingssamenstelling.

### Zwakke punten

- Weinig groen.
- Weinig openbare ruimte.
- Verkeers- en parkeerdruk.
- Te weinig aanbod voor ouderen en jeugd.

### Bedreigingen

- Toenemende parkeer- en verkeersdruk.
- Toenemende signalen sociale problematiek (op sommige plekken).
- Vermindering wijkvoorzieningen.

### Kansen

- Betrokkenheid bewoners, scholen en ondernemers.
- Realiseren van (kleine) projecten in de openbare ruimte kan groot effect hebben (Maasplein).
- Door de ontwikkeling van het station Vaartse Rijn meer aansluiting bij binnenstad.
- Wijk economie.
- Wijk groenplan.

Aanvulling vanuit de wijkdialoog met bewoners en professionals op bovenstaande punten:

- Men is overwegend positief over Rivierenwijk.
- Parkeerdruk, verkeersgedrag, verkeersveiligheid zijn belangrijke thema's. Roep om meer handhaving.
- Rivierenwijk is een fijne wijk, maar er is weinig ruimte voor kinderen. Kinderen spelen op straat, wat soms spanning en overlast oplevert. Vooral tussen de verschillende leefstijlen.
- Er is weinig groen.

- Er zijn vragen over het groen en het schoonhouden van de wijk (veel rommel en zwerfvuil).
- Het aanbod voor ouderen en jeugd (12 – 14 jaar) is te beperkt.
- Mogelijkheden creëren voor ondernemers.
- Maak tijdelijke invulling van leegstaande (winkel)panden mogelijk.
- Er zijn zorgen over het splitsen van woningen (overlast / parkeerdruk).

#### Analyse

Rivierenwijk kent veel betrokken bewoners die sterk gebonden zijn aan hun buurt. De wijk kent kwalitatief goede woningen en de bevolkingssamenstelling is gemengd. Er is echter wel sprake van relatief weinig openbare ruimte, weinig groen en een grote verkeersdruk. Ook ervaart men een (te) beperkt aanbod voor ouderen en jeugd. Ondernemers vragen om meer mogelijkheden, zij zetten zich in voor de wijk, Rivierenwijk wordt steeds meer aangesloten op de zuidelijke binnenstad door de ontwikkeling van het station Vaartse Rijn. Daarnaast is er een groeiende groep betrokken bewoners die zich actief wil inzetten voor hun wijk. Naast deze kansen zijn er ook bedreigingen: de sociale problematiek (al dan niet verborgen), de toenemende druk op de leefbaarheid door verkeer, incidenten in de leefomgeving en de vermindering van wijkvoorzieningen (buurthuis).

#### Vraagstukken

Hoe komen we in de Rivierenwijk tot een gerichte buurtaanpak samen met een groeiende groep betrokken bewoners? Wat is hiervoor nodig? Welke aspecten spelen hierin een rol? Op dit moment maken we een nadere analyse van Rivierenwijk gericht op de sociaaleconomische ontwikkeling, de leefbaarheid en veiligheid. De bewoners en het professionele signaleringsoverleg Rivierenwijk hebben aangegeven dat de wijk op dit moment extra aandacht behoeft.

## 3.2 Dichterswijk

Bewoners uit Dichterswijk willen minder druk op het verkeer en het milieu. Zij vragen aan de gemeente om meer te investeren in voorzieningen (voor kinderen) en groen. Geef ruimte aan het Midden- en Klein bedrijf. Bewoners missen een integrale aanpak en een visie voor deze subwijk.

#### Sterke punten

- Buurtbinding en tevredenheid onder bewoners.
- Ligging, nabijheid van de binnenstad.
- Gevarieerde woningvoorraad.
- Kwalitatief goede woningen.
- Uitstraling (Parkhaven).
- Gemengde bevolkingssamenstelling.

#### Zwakke punten

- Overlast verkeer.
- Druk op het milieu (geluid- en luchtkwaliteit).
- Overlast en insluiting van de wijk door grote infrastructuurplannen/ gebiedsontwikkeling.
- Weinig (bereikbaar) groen.
- Op sommige plekken onveiligheid, overlast door jongeren.
- Weinig openbare ruimte en slechte kwaliteit ervan (oostkant van de Croeselaan).
- Weinig voorzieningen.

#### Bedreigingen

- Ontwikkelingen op het gebied van de infrastructuur.
- De gevarieerde woningvoorraad staat onder druk.

#### Kansen

- Betrokken en mondige bewoners.
- Water en groen.
- Dichterswijk Verdicht.
- Toenemende vraag naar voorzieningen voor kinderen (aanbod houdt geen gelijke tred met toename bevolking).

Aanvulling vanuit de wijkdialoog met bewoners en professionals op bovenstaande punten:

- Over het algemeen positief over de buurt.
- Er staat druk op leefbaarheid en veiligheid.
- Insluiting door grote infra ontwikkelingen.
- Parkeren en verkeersveiligheid en verkeersprojecten (HOV) zijn belangrijke thema's.
- Weinig groen (park) en weinig voorzieningen.
- Zorgen om woningsplitsing.
- Op sommige plekken overlast van jongeren.
- Meer ruimte voor midden- en klein bedrijf.
- Binnen Zuidwest is meer aandacht nodig voor de Dichterswijk.

#### Analyse

Dichterswijk valt te typeren als een sterke wijk waar bewoners naar tevredenheid wonen. Er zijn goede woningen, er is sprake van een gemengde bevolkingssamenstelling en de bewoners staan over het algemeen positief in het leven. Er is overigens wel een groot verschil in beleving van de wijk ten noorden of ten zuiden van de Croeselaan. Ten noorden is het oorspronkelijke woongebied met een flink aantal (sociale) huurwoningen, ten zuiden is het nieuwe (woon)gebied Parkhaven in ontwikkeling. Er is relatief weinig openbare ruimte met weinig groen. Ook is het voorzieningenniveau beperkt, ervaart men last van het verkeer en is er op sommige plekken jongerenoverlast. Dichterswijk kent veel mondige en betrokken bewoners / ondernemers. Dit biedt kansen. Wij willen als gemeente meer gebruik maken van eigen initiatieven en verantwoordelijkheden. Daarnaast kan de wijk voordeel halen uit de directe nabijheid van de Binnenstad. Onder andere door het creëren van betere verbindingen tussen de binnenstad en de westkant van het spoor. Een bedreiging vormt de toenemende druk op de wijk door grote infrastructurele- en gebiedsontwikkelingen aan de randen van de wijk (Station-Jaarbeurs-HOV-assen). Vanuit de gemeente moet er voldoende aandacht zijn voor de impact van deze ontwikkeling op dit deel van Zuidwest.

#### Vraagstukken

Hoe kijk je gebiedsgericht vanuit het perspectief van bewoners naar al de verschillende fysieke planontwikkelingen en het effect daarvan op de leefomgeving? Wat is het effect van deze planontwikkeling op hun leefomgeving? Hoe krijgen wij beter zicht op de effecten? Hoe voeren wij als gemeente regie op al deze fysieke ontwikkelingen in en rondom de Dichterswijk? Hoe informeren en consulteren wij hierover mensen? Hoe krijg ik als bewoner of ondernemer een beter zicht – c.q. meer invloed op deze (afzonderlijke) fysieke ontwikkelingen? Hoe kan ik als bewoner of ondernemer mijn initiatieven / ideeën over mijn wijk realiseren? Op dit moment brengen we deze fysieke ontwikkelingen integraal in beeld. Tegelijkertijd vullen we dit beeld aan met een sociaaleconomische analyse. Met als motto "De Dichterswijk Verdicht" maken we daarmee het effect van de planontwikkeling op de wijk zichtbaar. Tegelijkertijd richten wij ons op allerlei initiatieven vanuit de wijk. We brengen dit samen in een wijkdialoog na de zomer van 2013.

## 3.3 Kanaleneiland

Bewoners vragen om meer aandacht voor de toenemende verkeers- en parkeeroverlast en het overvloedige zwerfvuil in de wijk. De jongerenoverlast wordt duidelijk als minder ervaren, maar zorg blijft wel dat hiervoor voldoende aandacht blijft. Er is heel veel werkgelegenheid in de (nabijheid) van de wijk, tegelijkertijd is er enorme behoefte aan vooral MBO-stageplekken. Zijn daar geen mogelijkheden voor? "We moeten elkaar meer aandacht geven" en men vraagt specifiek aandacht voor ouderen in Kanaleneiland: toenemende gezondheidsproblemen en ouderen die bijna hun huis niet meer uitkomen.

#### **Sterke punten**

- Bereikbaarheid en centrale ligging.
- Mogelijke nieuwbouw en renovatie.
- Groen en water.
- Ruim opgezette wijk.
- Relatief goedkope woningen.
- Voorzieningen en economische functies.
- Groot winkelcentrum.

- Veel sportvoorzieningen.
- Park Transwijk en ARK-zone.
- Actieve bewoners(organisaties) en samenwerking partners.
- Vernieuwing huisvesting en aanbod voortgezet en basisonderwijs.

### Zwakke punten

- Lage sociaal-economische positie bewoners.
- Eenzijdige bevolkingssamenstelling.
- Eenzijdige woningvoorraad.
- Imago.
- Negatief welbevinden bewoners.
- Multi-problematiek (gezondheid, opvoeding).
- Lage sociale samenhang en sociale druk.
- Verkeersgedrag.
- Overlast en criminaliteit.

### Bedreigingen

- Toename van verkeer en parkeerdruk.
- Verdere criminalisering en overlast jeugd (12-problematiek).
- Fysieke en mentale gezondheid (kinderen en volwassenen).
- Effecten van fysieke ontwikkelingen (wonen en infrastructuur) tijdens de bouw.
- Stagnatie sloop/nieuwbouw en renovatie.
- Effecten veranderend welzijnsbeleid.
- Minder sociale samenhang.
- Toename van (jeugd)werkloosheid.

### Kansen

- Centrale ligging in de stad.
- Broedplaats voor ondernemers, kunst en cultuur (Eiland 8/Cultuurhuis).
- Ontwikkeling Centrumgebied (wonen, voorzieningen, onderwijs).
- Actieve bewoners(organisaties).
- Veel jeugd en jongeren.
- Toeristische en recreatieve functie (ARK-zone en Park Transwijk).
- Uitvoering gebiedsplannen Kanaleneiland Noord en Zuid.
- Doorontwikkeling en uitvoering Vreedzame Kinderzone.
- Maak bewoners ambassadeur van Kanaleneiland.
- Gebruik bewonersinitiatieven bij beleidsontwikkeling (zoals Al Amal, Soda, 3 Generatiecentrum).

### Analyse

De cijfers en de beleving wijzen op een voorzichtige kentering in deze wijk, maar die ontwikkeling is broos. Hoewel de sociaaleconomische positie nog tot de laagste in de stad behoort, zijn bewoners positiever over hun toekomst dan voorheen, maar ook bang dat de verbeteringen snel verdwijnen als de huidige extra inzet, vooral op sociaal vlak (gezondheid, opvoeding, multiprobleem en jeugd), vermindert of afneemt. De inhaalslag is gaande, maar er is nog een lange weg te gaan, zowel sociaal als fysiek. Veranderingen op het gebied van veiligheid zijn merkbaar en in de openbare ruimte, zoals de ARK-zone, pleinen in Noord, speeltuin Anansi en Marco Poloplantsoen zijn de investeringen zichtbaar en werken door in beleving, gebruik en vertrouwen in de wijk. Dit wordt door bewoners gewaardeerd. Net als de realisatie van nieuwbouw in het Centrumgebied en de eerste renovatie van flatcomplexen in Kanaleneiland Zuid. Anderzijds staan door de economische crisis en de ontwikkelingen binnen en rond de corporaties de verdere herontwikkeling en renovatie in de diverse deelgebieden van Kanaleneiland onder druk. Blijven(d) investeren en doorpakken is van cruciaal belang om te voorkomen dat de wijk weer in een negatieve spiraal terecht komt. Investeren niet alleen op fysiek vlak, maar ook op sociaal vlak. Opgroeijende jeugd in kansarme gezinnen blijft een speerpunt; investeren in talenten van kinderen, onderwijs, opvoedingsondersteuning, gezondheid, ondersteunen van multiprobleem gezinnen en bijzondere aandacht voor de 12- groep zijn belangrijke aspecten waarop de inzet gericht moet blijven. In dat verband zijn de aanstaande ontwikkelingen en veranderingen op het gebied van jeugd en gezin en het welzijns- en accommodatiebeleid van cruciaal belang (zie hiervoor onder toekomstverwachtingen). Ook voor ouderen wordt terecht aandacht gevraagd. De actieve inzet van bewoners(organisaties) en initiatieven zijn kansen die

ondersteuning behoeven.

#### Vraagstukken

Hoe kom je tot een duurzame maatschappelijke ontwikkeling? Hoe kunnen kinderen zich van 0 tot zelfstandigheid zo goed mogelijk ontwikkelen? Wat hebben ouders met (soms) beperkte sociaaleconomische mogelijkheden hiervoor nodig? Hoe versterk je de sociale weerbaarheid van wijkbewoners en verbind je hun eigen kracht met de economische vitaliteit van de wijk? Om tot een duurzame maatschappelijke ontwikkeling in de wijk te komen richten we ons vooral op de jeugd. Met een gerichte en samenhangende inzet op een "eenduidig pedagogisch leefklimaat" zijn scholen, ouders, instellingen en gemeente volop bezig met de Vreedzame wijk. We focussen daarin sterk op de verschillende leefwerelden van het kind (school, straat, thuis, sport). We brengen inzet vanuit Veilig Publieke Taak en Utrechts Mediation model samen.

## 3.4 Transwijk

Bewoners zijn over het algemeen eigenlijk wel tevreden over de wijk. Het is er prettig wonen en zeker met het prachtige Park Transwijk in de nabijheid. Tegelijkertijd ervaren ze wel toenemend overlast van hangjongeren, hoewel daar ook wel weer begrip voor is ("is iets van alle tijden"). Steeds vaker worden er wel (overlastgevende) jongeren ook in auto's gezien die hard door de wijk rijden. Wat bewoners erg stoort is de toenemende rommel en zwerfvuil. Sommige plekken gaan echt hard achteruit. De afvalsporen tussen scholen en winkelcentra worden herkend als 'snoeproute'. Er zouden ook wel meer mogelijkheden voor "bewegen voor ouderen" mogen zijn.

#### Sterke punten

- Groene en rustige wijk, centrale ligging in de stad en bij het park Transwijk.
- Veel en goede voorzieningen (Park Transwijk, Eilandsteede, Nieuw Welgelegen, verzorgingshuizen en scholen).
- Aanbod woningen (diversiteit en kwaliteit).
- Hoog voorzieningenniveau en aanbod voor ouderen.

#### Zwakke punten

- Infrastructuur (Van Bijkershoeklaan) onvoldoende berekend op nieuwe ontwikkelingen.
- Barrièrewerking Beneluxlaan en Koningin Wilhelminalaan.

#### Bedreigingen

- Toenemende verkeers- en parkeerdruk.
- Vermindering sociale cohesie mede door instroom van nieuwe bewoners.
- Bij sommige ouderen eenzaamheid en sociaal isolement

#### Kansen

- Nieuwe instroom van jonge gezinnen (levendig en vitaal).
- Verdere herontwikkeling Van Bijkershoeklaan en omgeving.
- Doorontwikkeling Nieuw Welgelegen en de Pionier.
- Reconstructie Kon. Wilhelminalaan, 5 Meiplein en Anne Frankplein (aanhechting in de wijk).

#### Analyse

In Transwijk hebben de afgelopen jaren diverse ontwikkelingen plaatsgevonden en staan nog ontwikkelingen op het programma. De afronding van de herinrichting van Park Transwijk (met o.a. Eilandsteede en het festivalterrein), de nieuwbouw van Huize Transwijk, de nieuwbouw van UniC en Anne Frankschool, de tijdelijke en nieuwe huisvesting van onderwijsinstellingen, de realisatie van het bedrijfsverzamelgebouw de Pionier en niet in de laatste plaats de realisatie van het (sport- en onderwijs)complex Nieuw Welgelegen. Vooral de onderwijsontwikkelingen verlevendigen de wijk, maar kennen deels ook de keerzijde op het gebied van schoon. Daarnaast zijn diverse infrastructurele werken in uitvoering of planning met de nodige effecten op de bereikbaarheid en verkeers- en parkeerdruk. Transwijk kent relatief veel verzorgingscomplexen en huisvestingsvoorzieningen voor ouderen. Anderzijds is vooral in Transwijk Noord nog betaalbaar woningaanbod voor starters in de flatcomplexen. De cijfers leren dat Transwijkers over het algemeen tevreden zijn en goed wonen. Zorgen worden geuit en aandacht wordt gevraagd voor de verkeers- en parkeerproblematiek en de impact van de instroom van bewoners (vaak gezinnen met veel jonge kinderen) uit herstructureringsgebieden op de sociale structuur. Transwijk is een mooie wijk met veel groen en kwalitatief goede woningen en

voorzieningen. Op sociaal gebied wordt vooral aandacht (sociaal isolement) gevraagd voor de positie van de alleenstaande oudere(n).

#### Vraagstukken

Hoe zorgen we voor meer betrokkenheid van jongeren met de wijk zodat er minder zwerfvuil is in de wijk? Hoe kunnen we hierin gerichte afspraken in het gebruik en beheer van de openbare ruimte? Welke mogelijkheden zijn er op termijn om bij de komende reconstructieplannen voor de diverse wegen en pleinen (ontwikkeling HOV-as) de barrièrewerking tussen Noord- en Zuid Transwijk te slechten? Hoe kunnen we de oudere bewoners nog beter gebruik laten maken van de aanwezige voorzieningen?

## 3.5 Merwedekanaalzone

Ondernemers vragen voortdurend aandacht voor de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving. Het positieve vestigingsklimaat voor hun onderneming moet ondersteund blijven door de gerichte inzet met bijvoorbeeld het "Keurmerk Veilig ondernemen" (KVO). Maar ook het besef dat het imago van "Bedrijventerrein Kanaleneiland" versterkt dient te worden is aanwezig. Tegelijkertijd zijn er initiatieven van bewoners/ondernemers om verder met elkaar in gesprek te gaan over de ontwikkeling van de Merwedekanaalzone op midden lange termijn: Meer Merwede!

#### Sterke punten

- Ontwikkelingsmogelijkheden voor wonen, werk en voorzieningen.
- Centrale ligging in de stad.
- Werkgelegenheid in bestaande kantoren- en bedrijvengebieden.
- Organisatiegraad ondernemers (KBK).
- Initiatieven van bewoners/ondernemers.
- Ligging aan het Merwedekanaal.

#### Zwakke punten

- Aanwezigheid tippelzone in verband met herontwikkeling.
- Barrièrewerking Beneluxlaan, Koningin Wilhelminalaan en Europalaan.

#### Bedreigingen

- Economische crisis: effect op (voortgang) transformatie en leegstand kantoor-/bedrijfsruimte.
- Auto- en fietsparkeren bij Max.

#### Kansen

- Ontwikkeling fietsroute Kanaalweg (recreatief en rondje kanalen).
- Ontwikkeling Startblok, Kanaalweg 59 en Defensierrein op korte/middenlange termijn.
- Werkgelegenheid/stageplekken.
- MeerMerwede-initiatief.

#### Analyse

Voor de Merwedekanaalzone is in 2015 een Visie (diverse deelgebieden) ontwikkeld gericht op behoud en versterking, maar ook op (stedelijke) transformatie in de toekomst. Met City Campus Max en het Startblok is en wordt met ruim 1.200 woningen een eerste invulling gegeven aan de woonambities. Met de tijdelijke invulling van het voormalige OPG-terrein (10 jaar) krijgen startende en creatieve ondernemers (onder andere in de Alchemist en Vechtclub XL) kansen en zijn daarmee ook een stimulans voor werk en economie. Wat dit laatste betreft leveren het kantoren- en bedrijvengebied ten zuiden van de Beneluxlaan en naast City Campus Max een belangrijke bijdrage voor de stad en de wijk.

De herontwikkeling van het Defensierrein en aanliggende locatie Kanaalweg 59 zijn de volgende stappen in het transformatieproces. De ontwikkeling van de fietsroute, Villa Jongerius en idee-uitwerking van MeerMerwede bieden (imago)kansen c.q. kunnen van positieve invloed zijn op de (stimulering van de) herstructurering. De restauratie van Villa Jongerius is een bijzonderheid in dit deelgebied. Bij het wooncomplex Max vormen auto- en fietsparkeren een knelpunt. De aanwezigheid van de tippelzone is een mogelijk kritische factor voor de verdere transformatie in dit deelgebied. (Dreigende) leegstand van kantoorgebouwen ten gevolge van de economische crisis is een aandachtspunt.

#### Vraagstukken

Hoe gaan we om met een 'tijdelijke' situatie waar vanuit van alles groeit? Hoe integreren we dit in een meer "organische gebiedsontwikkeling"? Hoe kunnen we in samenspraak met de (georganiseerde) ondernemers bezien welke concrete mogelijkheden er liggen vanuit de Merwedekanaalzone voor de wijk Zuidwest en Kanaleneiland in het bijzonder? Het gaat dan bijvoorbeeld over de samenwerking tussen de (georganiseerde) bedrijven met de beschikbare werkgelegenheid en het onderwijs in de wijk –vooral de diverse ROC–opleidingen. Het gaat daarbij om bijvoorbeeld gerichte afspraken over stageplekken en leerwerktrajecten. Creëren en bereikbaar maken van creatieve leer- en werkplekken.

## 3.6 Woonboulevard

De ondernemersvereniging van de Woonboulevard heeft een aparte manager voor de (omgevings) belangenbehartiging aangesteld, die onder andere samen met bedrijvenvertegenwoordigers participeert in het KVO traject. Bereikbaarheid (ook tijdens bouw van projecten) is een belangrijke factor. Kwaliteit van de openbare ruimte is een voortdurend punt van aandacht en zorg.

#### **Sterke punten**

- Ontwikkelingsmogelijkheden voor ondernemen en werk.
- Gunstige ligging en bereikbaarheid (auto, fiets en OV).
- Werkgelegenheid.
- Organisatiegraad ondernemers.
- Initiatieven van ondernemers.
- Onderwijszone.
- Bijzondere sportgelegenheid.

#### **Zwakke punten**

- Deel nog verouderd gebied/bebouwing.
- Kwaliteit openbare ruimte (sleets).
- Deel ondernemers niet georganiseerd, vooral in verouderde gebieden.

#### **Bedreigingen**

- Economische crisis: leegstand bedrijfsruimte.
- Uitblijven ingrepen/investeringen in kwalitatief minder gebiedsdelen.

#### **Kansen**

- Ontwikkeling IKEA/Sportcomplex.
- Bouw van der Valk hotel en herontwikkeling Drommedarislaan.
- Aansluiting op A12.

#### Analyse

De woonboulevard is een begrip in de stad (en ver daarbuiten) en een belangrijke economische factor. Nadat een gezamenlijke inspanning door marktpartijen op een totaalaanpak van het deels gedateerde terrein niet mogelijk bleek, zijn er diverse initiatieven op individueel niveau ontwikkeld en in voorbereiding en uitvoering. Na de invulling van de braakliggende locatie aan de Vrieslant/Hollantlaan is dat nu in de eerste plaats de uitbreiding van IKEA en de daarmee samenhangende herontwikkeling van het sportcomplex (uniek in Nederland / tevens wijkvoorziening). Naast een belangrijke trekker voor het gebied speelt hier ook het aspect werkgelegenheid een belangrijke rol en vervult IKEA ook (stedelijk/wijk) een sociale rol (ontmoeting). In voorbereiding zijn onder andere de bouw van een nieuw hotel (Winthontlaan) en de locatie Drommedarislaan. Met de voorgenomen directe aansluiting op de A12 krijgt de bereikbaarheid een nieuwe impuls en kortbij is ook het Transferium Westraven met tramaansluiting. Het noordelijk deel van het gebied, ook wel het uiterste zuiden van Kanaleneiland Zuid huisvest een groot aantal (bovenwijkse) opleidingen en scholen, waaronder een cluster voor buitengewoon voortgezet onderwijs (3 VO scholen) in aanbouw aan de Europalaan.

#### Vraagstukken

Wat heeft de woonboulevard nog meer nodig om haar economische kracht te behouden en te versterken? Zijn nadere inspanningen om de kwaliteit van de openbare ruimte te verbeteren in de komende jaren gewenst? Hoe kunnen we naast de huidige particuliere investeringen, verdere investeringen stimuleren en faciliteren in het kader van de verdere

upgrading van de totale boulevard? Welke rol kan de woonboulevard spelen in de versterking van de sociale weerbaarheid van wijkbewoners? Hoe verbind je de economische vitaliteit van dit gebied met de wijk?

## 3.7 Conclusies

De wijken Transwijk, Dichterswijk en Rivierenwijk zijn te typeren als kwalitatief gemiddelde wijken waar het prettig wonen is. In het algemeen zijn mensen tevreden met de woon- en leefomgeving en ziet men de toekomst met vertrouwen tegemoet. Dit neemt echter niet weg dat ook in deze wijken sprake is van aandachtspunten: Verkeersveiligheid, kwaliteit van de openbare ruimte, overlast door jongeren, voorzieningen en vooral de effecten van stedelijke infrastructurele ontwikkelingen vallen hieronder. In de Dichterswijk vraagt de toenemende druk op de leefomgeving extra aandacht en in Rivierenwijk vragen buurten in de wijk om extra aandacht.

De Merwedekanaalzone en Woonboulevard ("Bedrijventerrein Kanaleneiland") zijn niet alleen belangrijk voor de stad, maar ook voor de wijk en bieden sociaaleconomisch en ruimtelijk ook heel veel kansen in de verdere ontwikkeling van Zuidwest.

De wijk Kanaleneiland blijft een bijzondere positie innemen. Het negatieve imago dat de wijk heeft staat in schril contrast met de positieve ontwikkeling die de wijk doormaakt. Samen met de corporaties is de gemeente al enige jaren bezig om extra te investeren in deze wijk. In het wijkactieprogramma 'Kanaleneiland leert!' zijn wonen, sociaal beleid (inclusief onderwijs), wijkeconomie en veiligheid speerpunten. Deze extra inzet werpt zijn vruchten af. Er is een groeiende tevredenheid onder inwoners over hun wijk. Ook valt de verbeterde veiligheidssituatie in Kanaleneiland op. Er zijn vele zichtbare resultaten. De situatie van de wijk vraagt wel om het doorzetten van deze extra aandacht de komende jaren. Want Kanaleneiland is in vergelijking met andere wijken nog steeds een sociaaleconomisch zeer zwakke wijk. En juist op sociaaleconomisch vlak zie we hier nu een trendbreuk in deze positieve ontwikkeling. De (maatschappelijke) problematiek is hardnekkig en het is zaak de vaak broze verbeteringen hier te behouden en te borgen. Gelet op deze sociaaleconomische trendbreuk, de verdergaande bezuinigingen (inclusief de verminderde inzet vanuit het Wijkactieprogramma), de grote veranderingen in onder anderen welzijn en zorg, zal dat voor de komende jaren een grote uitdaging blijven.

## 4 Ambities voor Zuidwest

*Op basis van al de informatie die we hebben benut en de gesprekken die we daarover hebben gevoerd kwam het signaal dat heel Zuidwest vooral vraagt om 'schoon, heel, veilig' en 'prettig samenleven'. Dit is de 'basiskwaliteit' die inwoners verwachten van hun directe leefomgeving. Hiernaast vraagt men om specifieke aandacht voor sociaaleconomische kwetsbare situaties van gezinnen in bepaalde straten en buurten. Daarbij wordt aandacht gevraagd voor al de ontwikkelingen op het terrein van "zorg en welzijn". Deze thema's hebben we dan ook als 2 "basisambities" verwoord. Vervolgens hebben we verder gefocussed en komen we tot een 3-tal speerpunten die we als "de wijkambities van Zuidwest" zien.*

### Schoon, heel en veilig en prettig samenleven

"Samen bouwen aan een leefbare en veilige wijk waar iedereen met plezier kan wonen, leren, spelen en werken" is de ondertitel die we hebben meegegeven aan de Wijkambitie Zuidwest 2014 – 2018. Vanuit alle wijken wordt (vanuit de Wijkdialoog en voortdurende signalen uit het netwerk) gevraagd om "schoon, heel, veilig" en "prettig samenleven":

- schoon, heel en veilig is voor mensen een wezenlijke kwaliteit van hun woon- en werkomgeving; er wordt soms specifieke aandacht gevraagd voor locaties in de wijk of meer thematisch (jeugdgroepen, vervuiling – verkeer & parkeren); specifieke aandacht wordt gevraagd om toenemende druk op de leefomgeving door gebieds- en infrastructurele ontwikkeling (Dichterswijk) en het tijdelijk effect van de uitvoering hiervan (in de hele wijk Zuidwest).
- prettig samenleven (in een schone, hele en veilige leefomgeving is voor mensen net zo wezenlijk; nog steeds wordt aandacht gevraagd voor jeugd (overlast – maar ook leren & werken) en opvallend in Kanaleneiland, Transwijk en Rivierenwijk meer aandacht gevraagd voor ouderen.

We hebben het dan over een vorm van "basiskwaliteit" die iedereen verwacht in zijn directe leefomgeving. Dit komt niet vanzelf, dit vereist voortdurende professionele inzet van gemeente, politie, corporaties en instellingen. Daarbij is het voortdurend "schakelen" tussen dat wat we als professionele organisaties daarin (kunnen) doen en wat mensen vragen. Maar het vereist ook een actieve en open rol van mensen hierin. We benoemen dit dus niet als speerpunt maar wel als voorwaarde – de noodzakelijke (dagelijkse) aandacht voor de basiskwaliteit van mensen en leefomgeving.

### Zorg en Welzijn

De komende jaren gaat er veel veranderen in zorg en welzijn. Gemeente, organisaties en instellingen werken aan een andere aanpak van zorg en ondersteuning voor mensen die het (tijdelijk) niet zelf redden. Het betreft hier drie grote transformaties:

- Meedoen naar vermogen – Integrale aanpak voor Utrechters die het (tijdelijk) niet zelf redden.
- Zorg voor jeugd – Nieuwe aanpak van de zorg voor gezinnen, kinderen en jongeren in de stad.
- Participatiewet – De kortste weg naar werk, eigen verantwoordelijkheid centraal en ondersteuning bieden waar nodig.

Concreet betekent dit onder andere de start van de nieuwe organisaties in de wijk die in gerichte samenwerking in buurtteams (Jeugd & Gezin en Sociaal) in de wijk actief zullen zijn. Met de nieuwe werkwijze starten de organisaties na de zomer van 2013. De nieuwe organisaties gaan van start en het buurtteam sociaal en – jeugd voor Kanaleneiland Zuid start voor het eind van het jaar. 2014 zien we dan ook als een overgangsjaar waar veel veranderingen in het sociale domein op wijkniveau tot uitwerking zullen komen. Op 31 oktober delen professionals van zorg en welzijn hun ervaringen van dat moment in de zgn. Schakelbijeenkomst voor Kanaleneiland en Transwijk.

### Speerpunten voor de gehele wijk

Met de Vreedzame wijk richten wij ons vanuit de "basiskwaliteit van dat prettig samenleven" gericht op een "eenduidig pedagogisch klimaat". Hoe ga je als actief burger om met anderen in je directe leefomgeving? Onze focus is daarbij vanuit de Vreedzame School (basisschool) gericht op de Vreedzame wijk en prettig samenleven in school, gezin, op straat en in sociale netwerken. Sport en cultuur als motor van maatschappelijke ontwikkeling zijn daarin belangrijk. Wij richten ons daarbij op de gehele wijk. Vanuit de focus op Kanaleneiland richten wij ons vanuit de Krachtwijkenaanpak daarbij op het thema "Jeugd in kansarme gezinnen". Gericht op een duurzame maatschappelijke ontwikkeling doen wij dit door extra aandacht te schenken aan het opgroeien van kinderen in Kanaleneiland onder het thema "Vreedzame Kinderzone Kanaleneiland".

Met plezier wonen, leren, spelen en werken vereist ook een vorm van "maatschappelijke basiskwaliteit". Dan gaat het om gezondheid en welbevinden wat niet voor iedereen vanzelfsprekend is. De sociaaleconomische kwetsbare situatie van gezinnen vereist specifieke aandacht. Wij doen dit door extra aandacht te schenken aan de maatschappelijke positie van mensen onder het verbindend thema "leren, werken en wijkeconomie".

#### Buurtaanpak in Zuidwest

In een aantal buurten in de wijk Zuidwest zien wij dat er sprake is van dusdanig samenhangende vraagstukken dat wij kiezen voor een drietal buurtaanpakken in Zuidwest:

- In de Rivierenwijk starten we met een buurtaanpak met als motto "Rivierenwijk Centraal" waarbij we onderliggende maatschappelijke vragen meer zichtbaar maken samen met bewoners, ondernemers en professionals.
- In de Dichterswijk richten wij ons met een buurtaanpak met als motto "Dichterswijk Verdicht" op het leefklimaat in de wijk dat onder druk staat door allerlei plannen in ontwikkeling en uitvoering.
- In Kanaleneiland Noord komen alle denkbare factoren op fysiek en sociaal gebied samen, die vragen om een samenhangende en gerichte aanpak. Uitstel of een vertraging in de aanpak van de flats vergt een nadere bezinning in overleg met betrokken partijen, gericht op dit specifieke buurtdeel Noord.

#### Zelforganiserend vermogen

Ondanks of wellicht dankzij de economische crisis zien we toenemend aantal initiatieven van bewoners en ondernemers die zich willen inzetten voor hun directe werk- en woonomgeving. Het is een enorme uitdaging dit organiserend vermogen de komende jaren zo goed mogelijk tot uiting te laten komen. Dit vereist een andere rol van gemeente en professionals in de wijk.

#### De speerpunten

Wanneer we nu de analyse van de wijk richten op het benoemen van ambities, vanuit de centrale vraagstelling "wat is onze gezamenlijke agenda", "hoe kunnen we organiserend vermogen in de wijk zo goed mogelijk benutten", dan zijn de volgende drie speerpunten in beeld.

1. Vreedzame Kinderzone Kanaleneiland
2. Leren, werken en wijkeconomie
3. Buurtaanpakken Zuidwest

In dialoog met de wijk (bewoners, ondernemers en professionals) zullen we verder richting geven aan de gezamenlijke uitwerking van de geformuleerde speerpunten. Voor het eind van het jaar zal deze richting voor al de speerpunten scherper geformuleerd zijn. Per speerpunten maken we het beeld verder duidelijk ("waar gaat het om?") en per speerpunt zullen we "beoogde resultaten formuleren" (als antwoord op de vraag "En wat gaan we nu doen?"). Daarbij maken we zoveel mogelijk gebruik van het "zelforganiserend vermogen" vanuit de wijk.

## 4.1 Vreedzame Kinderzone Kanaleneiland

***Mogelijkheden bieden aan kinderen van 0 jaar tot zelfstandigheid om zichzelf – met behulp van ouders en professionals– zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen?***

Waar gaat het om?

#### Inhoud:

- o Investeren in de civil society: om tot een duurzame maatschappelijke ontwikkeling in de wijk te komen richten we ons vooral op de jeugd – de nadruk ligt hierbij op de leeftijdsgroep van 0 – 12 jaar, tegelijkertijd ook aandacht voor de jeugd van 12+
- o Met een gerichte en samenhangende inzet op een "eenduidig pedagogisch leefklimaat" zijn scholen, ouders, instellingen en gemeente volop bezig met de Vreedzame wijk.
- o We focussen daarin sterk op de verschillende leefwerelden van het kind (school, straat, thuis, sport).
- o De ervaringen van de Vreedzame School nemen we als uitgangspunt
- o We verbinden dit als Vreedzame Wijk in onze manier van samenwerken
- o We hebben een extra focus op Kanaleneiland – Noord / Vreedzame Kinderzone Kanaleneiland

#### Proces:

- o Regie op (samenhangend) aanbod van professionele inzet op kind en ouder
- o Gebundelde vormen van organisaties, samenwerking en aanbod

#### Wat gaan we nu doen ?

- o Hierover verder met elkaar in dialoog – de gezamenlijke agenda verder in beeld brengen – gerichte speerpunten / actiepunten benoemen
- o Vraag en behoefte van ouders en kinderen goed in beeld
- o Prioriteit hierbij is het in beeld brengen van de vraag / behoefte van ouders en kinderen vanuit de basisscholen (ouderraden) naar begeleiding / ondersteuning / inzet van professionele partners op het gebied van onderwijs / zorg / welzijn / sport / cultuur / etc.
- o Versterking van Vreedzame wijk in Rivierenwijk en Dichterswijk door meer partners te trainen
- o Begeleiding ouders en leerlingen bij overstapmomenten van scholen (kind in beeld)
- o In beeld brengen van maatregelen die nodig zijn / wat we al doen
- o We brengen inzet vanuit Veilig Publieke Taak en Utrechts Mediation model in beeld.
- o Uitwerking verlengde schooldag op diverse basisscholen (onder andere scholen Hart van Noord)
- o Gebundelde inzet voor- en naschoolse activiteiten (cultuur, sport, ....)
- o Versterking netwerk (start Buurteams, 12- netwerk, signaleringsoverleg)
- o Gerichte inzet op meedoen naar vermogen
- o Verder in beeld brengen "meidenproblematiek"
- o Bouw diverse nieuwe basisscholen c.q. uitbreiding bestaande (Kleine Dichter)
- o Bouw ouderlokalen bij basisscholen in de wijk
- o Doorzetten van de culturele karavaan, creëren gelegenheid tot ontmoeting, evenementen, cultuur en sport etc.
- o De Cultuuragenda van de wijk in beeld

## 4.2 Leren, werken en wijk economie

***Het versterken van de sociale weerbaarheid van wijkbewoners in een sociaaleconomisch kwetsbare situatie en het verbinden van hun eigen kracht met de economische vitaliteit van de wijk.***

Waar gaat het om ?

#### Inhoud:

- o De extra aandacht die sociaal kwetsbare gezinnen vragen staat hierin centraal, maar tegelijkertijd gaat het hier juist ook om "Meedoen naar Vermogen". Het stedelijk daarvoor ingezet beleid (onder andere komst buurtteams) is hierin leidend.
- o Tegelijkertijd gaat het juist ook om kansen creëren:
- o Een in elkaar grijpend pakket van maatregelen ter versterking van de economische en sociaal-maatschappelijke vitaliteit op diverse niveaus in de wijk.
- o Denk op wijkniveau aan de versterking van het imago, kwaliteitsverbetering van bedrijfsterreinen en transitiezones, op (sub)buurt niveau aan de uitstraling en ontwikkeling van detailhandelgebieden en op persoonsniveau aan de ontwikkeling van talent voor de toekomst (ouders en kinderen).

#### Proces:

- o Het in beeld brengen van:
  - het stedelijk beleidskader op het terrein van Leren, werken en wijk economie,
  - lopende programma's, projecten en interventies van de gemeente,
  - lopende activiteiten en initiatieven,
  - bestaande netwerken.
- o Een gedegen analyse van de economische kracht (cijfermatig en inhoudelijk), van lerenden, werkenden, werklozen, etc.
- o Het verbinden en betrekken van bewoners, ondernemers en professionals in de versterking van de sociaal-economische kracht van de wijk.

#### Wat gaan we nu doen ?

- o Buurtgerichte aanpak kansarme gezinnen om deze perspectief te bieden en te verbinden aan kansrijke gezinnen/bewoners in de directe omgeving.
- o Verdere versterking van Vreedzame wijk gedachte (zie afzonderlijk speerpunt).
- o Aansluiten bij de onderwijsagenda met ruimte voor maatwerk in de wijk.
- o Versterken van ouderbetrokkenheid bij alle niveaus van beroepsonderwijs.
- o Begeleiden overstapmomenten naar voortgezet onderwijs en naar beroepsonderwijs (leerlingen in beeld).
- o De instroom bij ROC welzijn en techniek bevorderen, waarbij aansluiting bij het techniekpact met doorlopende leerlijnen voor technisch onderwijs gewenst zijn.
- o Aansluiten bij het werkgeversservicepunt om o.a. passend werk voor jongeren (met een functiebeperking) te realiseren.
- o Aansluiten bij de economische agenda en bij het beleidskader Werken in de wijk, met ruimte voor maatwerk in de wijk. Maatregelen om de uitstraling van detailhandelgebieden te verbeteren, zoals het tegengaan van leegstand, het opknappen van de buitenruimte, flexibiliteit in betaald parkeren.
- o Maatregelen om het vestigingsklimaat van Zuidwest te verbeteren, zoals het opknappen van de buitenruimte, het tegengaan van leegstand, versoepelen van regelgeving, flexibiliseren van bestemmingsplannen, werken aan profilering.
- o Het monitoren van vraag en aanbod naar werkruimte, het benutten van de mogelijkheden van functiemenging, het faciliteren van flexibele werkconcepten en woonwerk-units.
- o Samen met partners in de wijk een ondernemersboulevard organiseren met een breed spectrum: vestigingsklimaat en inrichting buitenruimte, ondersteuning voor ondernemers en starters, mogelijkheden voor scholing, stage en werk, enz.
- o Wijkeconomisch netwerk in beeld krijgen en vastleggen in een document of systeem.
- o Het versterken van de organisatiegraad en de zichtbaarheid van ondernemers door het faciliteren van netwerkbijeenkomsten e.d..
- o ZZP-netwerken in de wijk in beeld krijgen, met elkaar verbinden en ontmoetingsplekken realiseren.
- o Keurmerk Veilig Ondernemen beleid en economisch straatmanagement voor enkele winkelstrips doorzetten.
- o Aansluiten bij het werkgelegenheidsoffensief en het actieplan jeugdwerkloosheid met een wijkgerichte uitwerking van de relevante delen van het stedelijk beleidskader.
- o Aansluiten bij het actieplan werkloosheid ouderen van het UWV.
- o Ondersteuning en ontwikkeling van initiatieven om jongeren aan stage en/of (leer)werkplekken te helpen.
- o Versterking van het imago van met name Kanaleneiland door initiatieven uit de buurt te ondersteunen.

## 4.3 Buurtaanpakken Zuidwest

Vanuit verschillend perspectief komen we in de Rivierenwijk, Dichterswijk en Kanaleneiland Noord tot een gerichte buurtaanpak. Hiermee beogen we om vanuit het perspectief van bewoners, ondernemers en professionals tot een gezamenlijke (nadere-) analyse en beoogde ontwikkeling en beheer van deze subwijken te komen. En tegelijkertijd concrete ideeën en opgaven die er spelen uit te kunnen laten voeren.

### 4.3.1 Rivierenwijk Centraal

***Een met de buurt afgestemde gezamenlijke inzet gericht op meer verbinding tussen de mensen onderling in Rivierenwijk***

Waar gaat het om?

#### Inhoud:

Het gaat eigenlijk best goed in de wijk. Bewoners hebben een positief beeld over de wijk en er is een sterke betrokkenheid van bewoners, scholen en ondernemers met hun wijk. De kwaliteit van de buitenruimte (schoon, heel en veilig) blijft voortdurend om aandacht vragen. Maar ook "het prettig samenleven" vereist toch meer aandacht dan het nu krijgt. Mensen vanuit de Rivierenwijk geven aan dat de wijk verandert. De onderlinge verdraagzaamheid in de wijk staat soms onder druk. Er komen veel "nieuwe" bewoners bij. Met andere leefstijlen

dan men van oudsher in Rivierenwijk gewend is. De sociale omgeving verandert. De wijkbewoners ontdekken ook dat het initiatief meer bij henzelf wordt gelegd. Dat is een (soms moeilijke) omslag. Tegelijkertijd toont de wijk haar kracht. Scholen, ondernemers en bewoners bundelen hun krachten om de leefbaarheid in de wijk te vergroten. Zij nemen samen initiatief. Netwerken worden met elkaar verbonden. Deze processen verlopen niet helemaal vanzelf. Voor alle (professionele) partners in de wijk is het nieuwe samenwerken een uitdaging van formaat.

In de wijkdialoog van 26 september zijn de beelden die geschetst werden vanuit de Wijkambities herkend en aangevuld. Tegelijkertijd is een 4-tal specifieke speerpunten benoemd:

- o Aanpassingen in de openbare ruimte: doe het groen. Dat kan ook verticaal, fleurig en kleurig. Bijvoorbeeld bij het blokkeren van een sluiproute een groene haag en geen betonnen blokken. 4x per jaar bezem door de wijk.
- o Scholen kunnen aansluiten bij wensen uit de wijk. Aanbod in ruimte, stageplekken, begeleiding.
- o Maak duidelijk wáár mensen dingen kunnen melden die men signaleert. Soms hebben bewoners een idee om de buurt leefbaarder te maken. Ze weten niet altijd waar ze met dat idee terecht kunnen. Geldt ook voor veiligheidszaken zoals overlast.
- o Maak de Rijnlaan/ Balijelaan (weer) de as van de wijk. Geef bedrijfjes de ruimte. Maak ze zichtbaar. Benut de kracht van het ondernemerschap in de wijk meer.

#### Proces:

- o een met de buurt afgestemde gezamenlijke inzet gericht op aanpak van genoemde speerpunten

#### Wat gaan we nu doen ?

- o De wijkdialoog van 26 september krijgt een vervolg. Een aantal van de daar aanwezige groep mensen komt vaker bij elkaar om ideeën te delen, te brainstormen en beoogde resultaten af te spreken (dat kan zijn rond een thema, bijvoorbeeld "verbindingen maken")
- o Het Wijkgroenplan is in uitvoering – nieuwe initiatieven geven we zoveel mogelijk ruimte
- o ROC en andere scholen richten zich op de gezamenlijke verbinding met de wijk /hun samenwerking te versterken.
- o Er zijn al lunchbijeenkomsten voor ZZP-ers in de Nieuwe Jutter.
- o Het wijkbureau creëert overzicht van initiatieven en activiteiten, professionele organisaties dragen hierin ook bij door het beter bij elkaar brengen van vraag en aanbod van initiatieven / activiteiten.

## 4.3.2 Dichterswijk verdicht

***Vanuit het perspectief van bewoners en ondernemers in samenhang kijken naar de verschillende beoogde fysieke gebieds- en infrastructurele ontwikkelingen in en rondom de Dichterswijk***

Waar gaat het om?

#### Inhoud:

Er zijn veel ontwikkelingen in en rondom de Dichterswijk. Het is een deel van Utrecht waar de effecten van de ontwikkelingen in de stad goed merkbaar zijn. Vooral de infrastructurele projecten hebben effecten op de wijk. In dialoog met bewoners en ondernemers komen veel vragen naar voren en wordt aandacht gevraagd voor het cumulatieve effect van alle ontwikkelingen in en om de wijk. Daarom is gekozen voor de titel: Dichterswijk Verdicht. Tegelijkertijd zijn er diverse initiatieven vanuit de wijk die inspelen op al deze ontwikkelingen en die vragen om meer groen, meer aandacht voor verkeersoverlast en een (toenemende-) vraag naar wijkvoorzieningen. Achterliggende vraag van bewoners hierbij is: "waar gaan we met onze wijk naartoe?"

Specifieke aandachtspunten zijn:

- o Algemeen: breng meer samenhang en afstemming in gebiedsontwikkeling en ontwikkeling van de infrastructuur
- o Onderzoek welke ruimte stedelijke kaders bieden aan wijkinitiatieven (buiten en binnen)
- o Breng het effect van deze planontwikkeling op de leefomgeving in kaart / zorg dat we hierop zicht hebben
- o Benoem de (beoogde-) kwaliteit van de buitenruimte, al dan niet in een "Buitenruimteplan Dichterswijk"
- o Hoe passen afzonderlijke plannen in dit perspectief?

- o Ontwikkeling van besef, urgentie en uitvoeringskracht om situaties van tijdelijk beheer aan te pakken – breng specifieke locaties in beeld
- o Ontwikkeling en realisatie van het wijkgroenplan in samenhang met speelruimteplan en andere visies
- o Wijzigingen in Verkeerscirculatie goed in beeld brengen al dan niet met een verkeerscirculatieplan op subwijkniveau voor Dichterswijk
- o Onderzoek of een Wijkvoorzieningenplan op wijk- en subwijkniveau nodig is
- o Gerichte inzet van de sociaal makelaar

#### Proces:

- o Wij maken duidelijk hoe wij als gemeente de regie voeren op de fysieke ontwikkelingen in en rondom Dichterswijk
- o Wij zorgen er voor dat partners (ook gemeente intern) elkaar gericht kunnen opzoeken (gezamenlijke agenda)
- o Wij informeren – en consulteren bewoners en ondernemers over de planontwikkeling in samenhang, zij krijgen daardoor een beter zicht – duidelijkheid over mogelijke invloed op de (afzonderlijke fysieke –) ontwikkelingen
- o Wij geven aan hoe bewoners of ondernemers hun initiatieven / ideeën over de wijk (wel/niet) kunnen realiseren

#### Wat gaan we doen?

We gaan in dialoog met de wijk, waarbij we het volgende voor ogen hebben:

- o een podium creëren om initiatieven te tonen, te verbinden en met elkaar te delen. We brengen bestaande initiatieven in beeld, onder andere Ringpark, de Hefbrug, "Wij zijn de wijk", diverse initiatiefnemers van het Wijkgroenplan.
- o meer duidelijkheid scheppen in de samenhang van de gemeentelijke planvorming
- o bespreekbaar maken welke mogelijkheden hierin zijn voor bewoners en ondernemers
- o benoemen wat onze gezamenlijke agenda is
- o zorgen voor regelmaat in deze vorm van dialoog (2X per jaar) en daadkracht (antwoord op specifieke vragen rondom thema's, projecten en initiatieven: "en wat gaan we nu doen"?)

## 4.3.3 Kanaleneiland Noord

***Een samenhangende en gerichte buurtaanpak met een goede balans in fysieke – en sociaal-economische ontwikkeling en beheer***

#### Waar gaat het om ?

In deze buurt komen alle denkbare factoren op fysiek en sociaal gebied samen, die vragen om een samenhangende en gerichte aanpak. Uitstel, vertraging of wezenlijke bijstelling van de beoogde aanpak van de woningen (geen sloop / nieuwbouw en/of ingrijpende renovatie) vergt een nadere bezinning in overleg met betrokken partijen, gericht op het specifieke buurtdeel Kanaleneiland Noord. Eén van de focuspunten in het Wijkactieplan "Kanaleneiland Leert" was en is "de veelheid aan jeugd die opgroeit in kansarme gezinnen". Kanaleneiland Noord, het gebied boven de Churchilllaan) was en is vooral het concentratiegebied voor inzet van extra (WAP)acties en middelen op sociaal-economisch vlak. Daarnaast werden ook op fysiek vlak de nodige ambities en opgaven geformuleerd

#### Inhoud:

##### Kanaleneiland Noord-Noord

De ambities en opgaven voor Noord-Noord zijn verwoord in het door Mitros, Portaal en gemeente op- en vastgestelde gebiedsplan "Kansrijk Kanaleneiland Noord", dat in 2009 in uitvoering is genomen (gebied grofweg boven de Bernadottelaan tot M.L. Kinglaan).

Belangrijk element in dit gebiedsplan vormde de nadere bepaling van aanpak, sloop/nieuwbouw of ingrijpende renovatie, van de Mitrosflats in Noord-Noord (flats gelegen binnen het gebied Attleplantsoen, Rooseveltlaan, Van Heuven Goedhartlaan en Trumanlaan).

Hiernaast ligt de locatie Antoniusterrein, waarvoor recent een particulier herstructureringsplan aan de wijk is gepresenteerd (37 eengezinswoningen, 800 starters en studentenwoningen in de huursfeer en voorzieningen).

Winkelcentrum Rijnbaan is al herontwikkeld inclusief de in huur omgezette en door Mitros overgenomen woontoren de Koopman.

Door de economische crisis, veranderingen in haar financiële omstandigheden en uitwerking van rijksbeleid in de volkshuisvesting moest Mitros keuzes maken in de investeringsstrategie voor haar bezit.

Dit betekende voor Kanaleneiland Noord-Noord pas op de plaats met als gevolg nog geen verdere uitwerking van en besluitvorming over sloop/nieuwbouw en/of ingrijpende renovatie.

Samen met de gemeente werd hierop een tijdelijk beheerplan voor woningen en de buitenruimte uitgewerkt uitgaande van een uitstel tot na 2016.

Inmiddels, eind oktober 2013, heeft Mitros haar huurders laten weten alsnog middelen te hebben verkregen voor nader uit te werken grootonderhoudsplannen voor 2 flats aan de Pearsonlaan. Voor de overige 6 flats blijft de tijdshorizon 2016, tenzij mogelijk een investeringspartner wordt gevonden.

#### Kanaleneiland Centrum

In 2003 is voor Kanaleneiland-Centrum de ambitie voor de 6 deelgebieden in hoofdzaak geformuleerd als een vernieuwd en verdicht kwalitatief hoog stedelijk milieu van woningen en voorzieningen gesitueerd langs de Churchilllaan (HOV-as in ontwikkeling). Woningen en bedrijfsruimten op het voormalige sportveld deelgebied 1 zijn gerealiseerd. In deelgebied 3, de voormalige Niels Stensenlocatie, is het ROC in aanbouw en start eind 2013 de bouw van woningen en voorzieningen (w.o. bibliotheek, CJG en wijkbureau).

Voor de deelgebieden 4 en 5 ("Eiland 8") is een sloopbesluit van kracht en zijn de meeste van de 450 Portaal en Mitros huurders uitgeplaatst, evenals de 50 voormalige particuliere eigenaren langs de Churchilllaan. Er is nu een tijdelijke beheersituatie waardoor vele jongeren, studenten en kleine (culturele) ondernemers zich in de buurt gevestigd hebben. De planontwikkeling voor dit noordelijk deel van Kanaleneiland-Centrum (deelgebied 4 en 5 = Eiland-8 en deelgebied 6 = Winkelcentrum) verloopt moeizaam. Ook hier spelen veranderende (woning-) marktomstandigheden corporaties (Mitros en Portaal), ontwikkelaars en gemeente parten. Er vindt daarom op dit moment (oktober 2013) een heroriëntatie plaats op de geformuleerde ambities.

De samenhang in ontwikkelingen en effecten in Kanaleneiland Noord (ten noorden van de Churchilllaan) vraagt gezien het bovenstaande om een heroriëntatie op eerder geformuleerde ambities en een (meer-) samenhangende integrale aanpak op buurniveau (Kanaleneiland-Noord). De concrete (nieuw) uit te werken plannen voor Noord-Noord en Eiland 8 vormen hiervoor de basis.

#### Proces:

- o De afzonderlijke planontwikkelingen op projectniveau vragen om meer samenhang gericht op woningen, woonomgeving en samenleven in de wijk
- o Planvorming vanuit het perspectief van – en in dialoog met (tijdelijke-) bewoners, ondernemers en professionals staat hierbij voorop
- o Tegelijkertijd dient zoveel mogelijk ruimte geboden te worden aan mogelijke realisatie en uitvoering van (fysieke-) verbeteringen die nu mogelijk zijn

#### Wat gaan we nu doen ?

- o Dit vereist een heroriëntatie op geformuleerde ambities en een herdefinitie van gezamenlijke agenda
- o Een vorm van "buurtaanpak" moet gestalte krijgen die invulling geeft aan bovenstaande vraagstukken. Daarbij moet een goede balans zijn in fysieke – en sociaal-economische ontwikkeling en beheer

## 5 Vervolg

Deze wijkambities zijn het toetsingskader voor de inzet van de gemeente in de wijk. De wijkambities spelen een belangrijke rol bij de bepaling van wat de gemeente, binnen haar rol, de komende jaren in de wijk gaat doen. Op basis van de behoefte van de wijk, financiële mogelijkheden en beperkingen (bezuinigingen) en de prioriteiten van het nieuwe college worden keuzes gemaakt waarmee we de komende tijd aan de slag gaan. Het aanbod van de verschillende afdelingen van de gemeente wordt zoveel mogelijk afgestemd op de vraag van de wijk.

De aanpak van belangrijke of urgente onderwerpen, die niet beschouwd worden als 'regulier werk', worden meegenomen in jaarlijkse wijkactieprogramma's. Het wijkactieprogramma geeft weer aan welke belangrijke zaken in de wijk wordt gewerkt en wat daarvoor de benodigde (extra) investeringen zijn. De wijkregisseur maakt voor het wijkactieprogramma concrete afspraken met de betrokken vakafdelingen over de inzet van menskracht en middelen. Onderdeel van het wijkactieprogramma zijn ook afspraken met wijkpartners zoals woningcorporaties, welzijnsorganisaties, ondernemersverenigingen, politie en (georganiseerde) bewoners in de wijk.

Daar waar bewoners zelf ideeën en projecten op willen pakken in de wijk, geeft de gemeente ruimte aan eigen initiatief, ondersteuning of middelen via het leefbaarheidbudget.

# Bijlagen

## Cijfers over de wijk 2013

In de "Wijkwijzer 2013" staat over Zuidwest het volgende:

- Met 36.337 inwoners is de wijk Zuidwest de vierde wijk van Utrecht qua inwoneraantal.
- In totaal 4,4% van de bewoners van Zuidwest is werkzoekend, 6,2% van de huishoudens ontvangt bijstand.
- Drie van de tien bewoners van Zuidwest (30%) geven aan overlast van jongeren in hun buurt te ervaren. Dit aandeel ligt hoger dan gemiddeld in Utrecht (21%).
- Gemiddeld beoordelen de bewoners van Zuidwest hun eigen buurt met het rapportcijfer 6,3. Hiermee zijn bewoners van Zuidwest minder positief over hun buurt dan gemiddeld in Utrecht (7,0).
- Een derde deel van de bewoners van Zuidwest (33%) geeft aan zich actief in te zetten voor de eigen buurt. Dit aandeel komt ongeveer overeen met het stadsgemiddelde (34%) en is ten opzichte van 2008 (25%) gestegen.
- Voor de staat van de openbare ruimte in de buurt geven bewoners van Zuidwest gemiddeld het rapportcijfer 6,0. Hiermee zijn zij wat minder positief gestemd dan gemiddeld in Utrecht (6,4).
- Top-drie buurtproblemen die in Zuidwest moeten worden opgelost:
  - Verkeersproblematiek in ruime zin (inclusief verkeersoverlast),
  - Vervuiling en beheer openbare ruimte,
  - Jeugdproblematiek en de aanpak hiervan.

|                                                         |        | Zuidwest | Utrecht |
|---------------------------------------------------------|--------|----------|---------|
|                                                         | 2008   | 2012     | 2012    |
| <b>Bevolking &amp; wonen</b>                            |        |          |         |
| aantal inwoners <sup>1</sup>                            | 34.314 | 36.337   | 322.000 |
| aantal woningen <sup>1</sup>                            | 14.519 | 16.462   | 144.542 |
| <b>Sociaal-economisch</b>                               |        |          |         |
| % werkzoekenden <sup>1</sup>                            | 5,4    | 4,4      | 3,6     |
| % huishoudens met bijstand <sup>1</sup>                 | 6,7    | 6,2      | 4,6     |
| aantal banen per 100 inwoners                           | 65,7   | 65,7     | 73,2    |
| <b>Veiligheid</b>                                       |        |          |         |
| % onveilig gevoel in de buurt                           | 41,7   | 36,5     | 30,9    |
| % overlast van jongeren                                 | 33,9   | 29,8     | 20,7    |
| woninginbraak <sup>2</sup> (%)                          | 7,7    | 5,3      | 5,4     |
| geweld totaal (excl. Huiselijk geweld) <sup>2</sup> (%) | 5,0    | 4,3      | 4,3     |
| <b>Sociale infrastructuur</b>                           |        |          |         |
| rapportcijfer algemeen buurtoordeel                     | 6,3    | 6,3      | 7,0     |
| rapportcijfer cohesie                                   | 5,4    | 5,4      | 5,7     |
| <b>Participatie en communicatie</b>                     |        |          |         |
| % actief in de buurt                                    | 24,5   | 33,0     | 34,2    |
| % negatieve toekomstverwachting buurt                   | 17,9   | 14,5     | 13,5    |
| <b>Openbare ruimte &amp; verkeer</b>                    |        |          |         |
| rapportcijfer staat openbare ruimte buurt               | 5,8    | 6,0      | 6,4     |
| % tevreden met parkeergelegenheid fiets                 | 47,9   | 49,8     | 53,1    |
| % tevreden met parkeergelegenheid auto                  | 51,9   | 56,5     | 51,7    |
| % tevreden met verkeersveiligheid                       | 47,6   | 46,6     | 46,9    |
| <sup>1</sup> per 1 januari 2009 & 2013                  |        |          |         |
| <sup>2</sup> cijfers 2010 & 2012                        |        |          |         |

## Colofon

### **Uitgave**

**Gemeente Utrecht**

### **Tekst en fotografie**

**Wijkbureau Zuidwest**

### **Datum**

**Oktober 2013**

### **Meer informatie**

**Wijkbureau Zuidwest**

Marco Pololaan 71

postbus 8395

3503 RJ Utrecht

**Telefoon** 030 - 286 00 00

**E-mail** zuidwest@utrecht.nl

[www.utrecht.nl/zuidwest](http://www.utrecht.nl/zuidwest)